

УДК 657.6

Н. В. Новицька,
асистент кафедри обліку та аудиту
Харківської національної академії
міського господарства

АУДИТ ЯК ПРОЦЕДУРА КОНТРОЛЮ ЗА СТАНОМ ПЛАТІЖНОЇ СИСТЕМИ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглядаються питання аудиту розрахункових операцій. Виділено різні види аудиторських процедур – аналітичні та альтернативні. Визначено порядок проведення аудиторської перевірки розрахунків.

Ключові слова: аудит, розрахунки, процедури аудиту, аудиторська перевірка.

Н. В. Новицкая

**АУДИТ КАК ПРОЦЕДУРА КОНТРОЛЯ ЗА
СОСТОЯНИЕМ ПЛАТЕЖНОЙ СИСТЕМЫ
СУБЪЕКТА ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ**

В статье рассматриваются вопросы аудита расчетных операций. Выделены различные виды аудиторских процедур – аналитические и альтернативные. Определен порядок проведения аудиторской проверки.

Ключевые слова: аудит, расчеты, процедуры аудита, аудиторская проверка.

N. V. Novytska

**AUDIT AS A PROCEDURE FOR THE CONTROL
OF ECONOMIC ENTITY'S PAYMENT
SYSTEM CONDITION**

In the article the issues of audit of payments are revealed. Various types of audit procedures – analytical and alternative are identified. The procedure for conducting the audit is stipulated.

Key words: audit, accounts, audit procedures, auditing.

Постановка проблеми. Аудит на сучасному етапі розвитку суспільства відіграє значну роль для будь-якого підприємства. Це обумовлено тим, що результат проведеної аудиторської перевірки дозволяє забезпечити формування на підприємстві інформації про факти господарської діяльності, адекватної реальному стану справ і заданій системі управління господарськими процесами.

Аудит розрахунків є основним елементом перевірки практично для всіх суб'єктів господарювання. До цієї категорії розрахунків відносяться не тільки угоди в рамках договорів купівлі-продажу, а й різні операції обміну, заліки взаємних вимог, бартерні операції, розрахунки векселями власними чи третіх осіб, розрахунки із дочірніми підприємствами, банками за позиками, бюджетом і позабюджетними фондами. У результаті здійснюваної діяльності в організації утворюється заборгованість, інформація про яку повинна бути коректно представлена у фінансовій звітності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання аудиту розрахункових операцій досить широко висвітлене у працях зарубіжних авторів, таких як Р. Адамс, Е. А. Аренс, Ф. Л. Дефліз, Г. Р. Дженік, Д. К. Лоббек, В. М. О'Рейлі, Л. Д. Паркер, Д. К. Робертсон, М. Б. Хірш, а також у працях вітчизняних авторів Ф. Ф. Бутинця, Н. І. Дорош, Я. В. Петракова, В. С. Рудницького, В. Я. Савченка, Б. Ф. Усача та ін. Проте, незважаючи на велику кількість наукових праць стосовно аудиту, питанням аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості не приділяється достатньої уваги, а розглядаються зазвичай лише загальні засади аудиту.

Мета статті полягає у виділенні різних видів аудиторських процедур – аналітичних та альтернативних, використання яких необхідно при аудиторській перевірці, а також визначення порядку проведення аудиторської перевірки розрахунків.

Основні результати дослідження. Не можна розділяти аудит розрахунків із постачальниками, покупцями та аудит дебіторської і кредиторської заборгованості, оскільки перше являє собою обороти по рахунках бухгалтерського обліку, а друге – їхні сальдо.

Аудит розрахунків із постачальниками та покупцями і, як результат, аудит дебіторської та кредиторської заборгованості дозволяє виявити борги, за якими минув термін

задоволення позову, а також слабкі сторони системи бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю.

Різноманіття форм розрахунків, передбачених законодавством, перетворює аудит розрахунків із постачальниками й покупцями у процес, що вимагає знання цивільного законодавства, правил ведення бухгалтерського та податкового обліку, уміння оцінити й описати систему взаємодії клієнта з контрагентами. У разі виникнення будь-яких підозр про можливість порушень, що можуть призвести до переключувань у звітності, аудит повинний розширити процедури підтвердження фактів діяльності.

Головна мета аудиту розрахунків – підтвердження повноти, права існування і вартісної оцінки сальдових залишків по рахунках розрахунків на кінець звітного періоду, формування думки про вірогідність показників бухгалтерського обліку та звітності, що відображають зобов'язання за зовнішніми розрахунками і відповідність застосовуваної методики обліку нормативним документам.

У своїй книзі Ф. Л. Дефліз, Г. Р. Дженік, В. М. Орейлі, М. Б. Хірш мету аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості класифікують за такими параметрами [1, с. 339–340, с. 301–302]: повнота; точність; існування (наявність); обмеження облікового періоду чи дотримання термінів; оцінка; права і зобов'язання; надання й відображення.

При проведенні аудиту розрахунків необхідно вирішити ряд завдань, серед яких:

- перевірка стану обліку і контролю за зовнішніми розрахунковими операціями;
- перевірка списання заборгованості з минулим терміном позову;
- перевірка повноти та правильності розрахунків із постачальниками і підрядниками;
- встановлення реальності дебіторської та кредиторської заборгованості;
- перевірка повноти і правильності обліку розрахунків із покупцями та замовниками;
- перевірка наявності простроченої дебіторської і кредиторської заборгованості;
- перевірка обліку розрахунків за претензіями;
- перевірка повноти та правильності обліку розрахунків з іншими дебіторами і кредиторами;
- встановлення дебіторської та кредиторської заборгованості, за якою минув термін позову;

- перевірка правильності й обґрунтованості списання заборгованості підприємства;
- узагальнення результатів аудиту зовнішніх розрахункових операцій.

Аудит розрахунків із дебіторами і кредиторами повинен проводитися у три етапи: *1 етап* – перевірка інструкцій, положень та облікової політики підприємства у частині здійснення розрахунків підприємства, оцінка ризику і ступеня істотності; *2 етап* – аудиторська перевірка по суті: перевірка актів звірення з контрагентами підприємства, проведення позитивних та негативних вибіркового опитувань, одержання зовнішніх документальних свідчень про можливість погашення зобов'язань, перевірка наявних і безготівкових форм розрахунків; *3 етап* – аналіз бухгалтерської звітності з метою підтвердження вірогідності та реальності.

Предметна і детальна частини методики аудиту розрахункових операцій реалізуються за допомогою різних аудиторських процедур, що містять арифметичний контроль, прийоми документального аналізу, звірення синтетичного й аналітичного обліку, відстеження облікових записів за кореспондуючими рахунками, тестування та підтвердження оборотів і сальдо за рахунками бухгалтерського обліку, аналітичні процедури.

Аналітичні процедури – це процедури, що складаються з оцінок фінансової інформації, виведених аудитором виходячи з імовірних та очікуваних відносин між фінансовими і нефінансовими даними. Рамки аналітичних процедур можуть коливатися від простих порівнянь (порівняльний аналіз) до використання складних моделей за наявності множинних зв'язків та елементів даних (регресійний аналіз) [169, с. 135].

Застосування аналітичних процедур повинно бути передбачене при порівнянні сум по рахунках зобов'язань із даними попереднього періоду і даними поточного періоду з метою встановлення відхилень, які виникли по залишках на рахунках зобов'язань. Мета аналітичних процедур полягає у наданні аудитору допомоги при плануванні характеру, тимчасових рамок та глибини проведеного аудиту, одержання фактичних даних і перевірці всіх значних відхилень.

Аудиторські аналітичні процедури при аудиті зобов'язань мають здійснюватися за такими напрямками:

- оцінка ступеня ймовірності заборгованості. Для цього використовуються матеріали звірення розрахунків за кожним видом розрахунків. У випадку відсутності результатів звірення розрахунків або якщо дані звірення викликають сумніви, ми вважаємо, що аудитор повинен провести вибіркове звірення розрахунків. Аналітичними процедурами, які застосовуються для оцінки ступеня імовірності, є:
- перевірка зв'язку між платежами, витратами та іншими рахунками;
- порівняння щомісячних даних про залишки на рахунках із рахунками відповідних періодів попереднього року з метою виявлення тенденцій і коливань;
- перевірка по суті.

До найбільш поширених аналітичних процедур відносять такі:

- вивчення оборотів за тим чи іншим рахунком бухгалтерського обліку зобов'язань задля виявлення критичних періодів, що вимагають більш пильної уваги у ході проведення перевірки;
- виявлення найбільш істотних субрахунків, які необхідно детально перевірити;
- порівняння фактичних показників бухгалтерської звітності із прогнозними показниками, самостійно визначеними аудитором;
- оцінка ризику. При аудиті розрахункових операцій можливі різні фактори ризику, що обумовлюються низкою причин, як-от: відсутність багаторазового контролю за первинними документами на стадії їхнього створення та перевірки; складність відновлення відсутніх і виправлення неправильно оформлених документів; велика ймовір-

ність несвоєчасного надходження підтверджуючих документів; відсутність уніфікації значної частини первинних документів, що засвідчують здійснення розрахункових операцій. При проведенні оцінки ризику перевіряється різна інформація, пов'язана з клієнтом та його бізнесом, для оцінки внутрішнього ризику й ризику контролю.

Здійснення аналітичних процедур потребує аналізу взаємозв'язку різних статей бухгалтерського балансу для підтвердження результатів проведених операцій і залишків на рахунках. Подібний взаємозв'язок виникає тому, що загальний обсяг товарно-матеріальних цінностей (ТМЦ), собівартість реалізованої продукції (товарів) та інших активів повинні відповідати величині торгової кредиторської заборгованості, а в разі збільшення обсягів виробництва і закупівель матеріалів залишки на рахунках розрахунків мають пропорційно зростати. У сукупності з рухом коштів та виплатами таке співвідношення є вагомим доказом вірогідності сум торгової кредиторської заборгованості.

Проведення різних аналітичних процедур необхідно для виявлення неврахованих зобов'язань, зокрема, у взаємозв'язку виплати відсотків за борговими зобов'язаннями і самих процентних зобов'язань, оскільки виплати відсотків за кожною статтею відповідають виникненню процентних зобов'язань. Для визначення правильності обліку виплачених та накопичених процентних зобов'язань потрібно мати дані про розмір, термін боргу і ставки відсотків. Шляхом зіставлення результатів аудиторської перевірки, облікових відсотків та даних рахунків накопичених відсотків аудитор повинен установити:

- чи не перевищили результати аудиторських підрахунків виплат, відображених у бухгалтерському обліку;
- чи не перевищують результати аудиторських підрахунків фактично врахованих відсотків. Ця обставина може вказувати на те, що підприємство робило виплати відсотків за неврахованими боргами чи зобов'язаннями.

Однак не завжди використання стандартних аудиторських процедур можливо, і тоді передбачається застосування альтернативних аудиторських процедур.

До альтернативних аудиторських процедур належать:

- метод «приймання-відмовлення», коли рівень суттєвості досліджується менш ніж за 100% залишків по рахунках;
- метод обмеження перевірки, коли аудитор досліджує всі значні угоди й аналітичні процедури на визначену дату;
- перевірка договорів постачання, транспортних документів і документів про наступні грошові надходження як засвідчення факту одержання вантажу покупцем.

Альтернативні аудиторські процедури необхідні для одержання доказів про відсутність в аудиторському виводку пункту про обмеження обсягу аудиту в тому випадку, якщо спостереження аудиторської організації за інвентаризацією розрахунків неможливо в силу деяких факторів.

При перевірці аналітичних рахунків дебіторської заборгованості альтернативними процедурами можуть бути перевірки надходжень коштів, документів на відвантаження чи іншої документації для отримання доказів передумови існування і тестування продажів на звітну дату для одержання доказів відносно передумови повноти.

Для перевірки аналітичних рахунків кредиторської заборгованості альтернативними процедурами можуть застосовуватися перевірка виплат коштів чи переписування із третіми сторонами для одержання доказів відносно передумови існування та перевірка первинних документів (наприклад, накладних на одержання товару) для одержання доказів відносно передумови повноти.

Здійснюючи аудиторську перевірку дебіторської і кредиторської заборгованості, аудитор повинен звернути увагу на повноту, реальність та правомірність виникнення зобов'язань. Потрібно враховувати, що довести повноту відображення зобов'язань значно складніше, ніж реальність цього зобов'язання. Це пов'язано з тим, що реальність існування зобов'язання підтвердити досить легко

шляхом одержання доказів існування того чи іншого реального активу. Натомість підтвердження факту існування неврахованих зобов'язань викликає труднощі. При аудиторському аналізі зобов'язань підприємства перевіряється, чи всі операції враховані. У цьому випадку, проводячи аудит, необхідно брати до уваги можливість існування факту неврахованих зобов'язань підприємства.

При виявленні неврахованих зобов'язань спектр процедур може бути достатньо великим. Наприклад, у ході перевірки первинних документів за укладеними договорами і відстеження перебігу обробки документів перевіряється своєчасність відображення господарських операцій на рахунках розрахунків підприємства та зобов'язань, які не зафіксовані випадково через відхилення у часі. Простежування обробки даних від одержання (виставлення) рахунка до здійснення облікового запису і документального підтвердження облікових записів дає змогу виявити пропуски в обліку та знайти помилково невраховані зобов'язання. Усі виявлені невраховані зобов'язання обов'язково повинні бути відображені в робочих документах аудитора із вказівкою можливого корегування обліку.

У ході проведення аудиту необхідно мати впевненість в існуванні зобов'язання. Для визначення існування і повноти зобов'язання слід використовувати метод підтвердження, при цьому процедура підтвердження кредиторської та дебіторської заборгованості буде різною. Наприклад, якщо у підприємства є фінансові вкладення у формі банківських векселів, то у цьому випадку потрібно мати банківське підтвердження величини зобов'язання. При підтвердженні дебіторської заборгованості необхідно приділити особливу увагу на враховані вимоги по реальних дебіторах. Підтвердження кредиторської заборгованості потрібно тому, що існує імовірність її неврахування чи неправильної оцінки. Для підтвердження кредиторської заборгованості доцільно використовувати метод «підтвердження нульового залишку» [149, с. 348], коли для підтвердження обираються рахунки як із позитивним, так і з нульовим залишком. Ця процедура необхідна, оскільки вибіркоче підтвердження рахунків із позитивним залишком дозволяє виявити тільки незареєстровані рахунки, але не забезпечує виявлення рахунків, що цілком відсутні. Терміни і суми виплат за заставними чи іншими борговими інструментами мають бути підтверджені листом. Вимоги про підтвердження величини зобов'язань повинні бути розіслані всім кредиторам підприємства, з якими воно мало договірні відносини, навіть якщо на момент проведення аудиторської перевірки на рахунках обліку розрахунків заборгованості не має. Аналогічним чином повинна бути підтверджена прострочена та інша заборгованість, а також нетипова для підприємства кредиторська заборгованість.

При перевірці повноти і вірогідності зобов'язань та розрахунків аудитором можуть бути виявлені порушення, які класифікують залежно від відхилень від чинного законодавства чи нормативних актів, що визначають організацію і методологію обліку; унаслідок недотримання протягом звітного року прийнятої облікової політики відображення в бухгалтерському обліку окремих господарських операцій та оцінки майна; порушення принципу віднесення доходів і витрат до своїх звітих періодів; унаслідок недотримання тотожності даних аналітичного обліку оборотам та залишкам по рахунках аналітичного обліку.

Порушення достовірності бухгалтерських документів може виникнути в таких випадках: при неправильній оформленні і вивозку договорів комісії, договорів поставання товарів; при неправильності оформлення первинної документації (використані бланки неустановленої форми, не заповнені всі необхідні реквізити, використані зайві чи неналежні реквізити); відображення свідомо незаконних за змістом операцій; відображення господарських операцій, що насправді на підприємстві не виконувалися (цілком чи частково); наявність підроблених документів (матеріальна підробка) та документів, що містять свідомо помилкові дані (інтелектуальна підробка); наявність документів, що містять випадкові помилки.

Практично всі порушення, допущені бухгалтерами, можна об'єднати у дві групи:

- помилки у веденні обліку (відсутність системи в обліковій діяльності, випадкові помилки);
- повторювані помилки (незнання правил ведення бухгалтерського обліку, податкового законодавства).

Найбільш поширеною помилкою, що допускається при веденні обліку розрахунків і зобов'язань, є порушення правил складання та оформлення документів. Перевірка дотримання правил оформлення первинних документів дає можливість виявити не тільки порушення, а й приховувані за ними зловживання.

У разі виявлення порушень варто ретельно вивчити їх причини і перевірити зв'язок із можливими розкраданнями чи іншими зловживаннями. Перевірка дійсності документів, реквізитів, що містяться в них, та записів сприяє знаходженню підробок. Огляд документів з метою виявлення підробки повинен збігатися у часі з перевіркою дотримання правил складання й оформлення документів.

Порушення встановлених правил складання та оформлення документів у багатьох випадках пов'язано із підробкою документів. Для її викриття необхідна перевірка відображених у документах операцій по суті. Доцільне використання і деяких прийомів виявлення підробок (зіставлення різних екземплярів того самого документа, копії документа з оригіналом і т.п.). Проведення перевірки відповідності відбитих у документах операцій встановленим правилам дозволяє визначити:

- правомірність господарських операцій та факти порушення правил відпуску матеріалів стороннім організаціям і приватним особам, передачі ТМЦ іншій матеріально-відповідальній особі без проведення інвентаризації, безтоварні операції з перекидання матеріалів з одного об'єкта на інший, порушення термінів здачі звітів тощо;
- наявність дебетових залишків по рахунках постачальників. У цій ситуації аудитор повинен зіставити отримані дані із даними звірення розрахунків із контрагентами;
- неправильне чи неповне оформлення документів при здійсненні залікових операцій. Операція по заліку взаємних вимог має бути оформлена договором, актом, протоколом чи іншим подібним документом. При цьому необхідно враховувати, що якщо взаємозалік оформлений не у вигляді договору, а у формі акта, протоколу або інших подібних документів, то вони повинні бути підписані представниками сторін (керівниками та головними бухгалтерами) і завірені печатками організації. Залік заборгованості має здійснюватися на основі акта про взаємозалік.

В акті взаємозаліку докладно прописуються всі види і склад заборгованості, що виникла. Сторони повинні вказати суму зобов'язань один перед одним окремо за кожною операцією, проведеною раніше. Сумарна величина заборгованості має фігурувати в акті як підсумок, але не підмінювати собою детальної розшифровки боргу. Заборгованість сторін, що показана в акті, мусить супроводжуватися посиланнями на підтверджувальні документи: договори, накладні, рахунки-фактури, акти виконаних робіт, платіжні документи. В акті про взаємозалік повинні обов'язково відображатися дати виникнення зобов'язань: дата складання акта, дата проведення угод і виникнення заборгованостей, дата проведення взаємозаліку. Не можна допускати, щоб дата проведення заліку виявилася більш ранньою, ніж дати здійснення операцій і виникнення заборгованостей. Необхідність цього застереження обумовлена тим, що якщо в акті взаємозаліку не зазначена дата, на яку проводиться залік, то датою оплати (погашення зобов'язань) визнається день підписання акта сторонами.

Через неправильне відображення дат в акті взаємозаліку може статися перекручування податкової бази по податку на прибуток, ПДВ та інших податках, нарахованих чи зарахованих після взаємозаліку. Наявність простроченої чи нереальної до стягнення дебіторської заборгованості призводить до «обтяження» бухгалтерської звітності підприємства, погіршення його фінансових показників. У

подібному випадку аудитором повинні бути запропоновані заходи щодо стягнення заборгованості з дебіторів, а також списання нереальної заборгованості за рахунок резерву сумнівних боргів або інших витрат.

Використовуючи метод зустрічної перевірки, можна виявити зловживання, за яких двосторонні операції по-різному відображаються в кожній зі сторін (неоприбуткування отриманих від постачальників ТМЦ, наявність безтоварних операцій та ін.).

Висновки. Таким чином, нами були виділені різні види аудиторських процедур (аналітичні та альтернативні), використання яких необхідно при аудиторській перевірці.

Визначено порядок проведення аудиторської перевірки розрахунків.

Література

1. Аудит Монтгомери / Ф. Л. Дефлиз, Г. Р. Дженик, В. М. О'Рейли, М. Б. Хирш ; пер. с англ. под ред. Я. В. Соколова. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 1997. – 542 с.
2. Кармайкл Д. Р. Стандарты и нормы аудита / Д. Р. Кармайкл, М. Денис ; пер. с англ. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 1995. – 527 с.
3. Робертсон Дж. Аудит / Дж. Робертсон ; пер. с англ. – М. : КРМГ, Аудиторская фирма «Контакт», 1993. – 496 с.

Стаття надійшла до редакції 27 березня 2012 року

Інформація для авторів наукового журналу «ЕКОНОМІЧНИЙ ЧАСОПИС-XXI»

Журнал «Економічний часопис-XXI» входить до переліку фахових видань України з трьох галузей наук:

Економічні науки, Політичні науки, Національна безпека

(Постанова Президії ВАК України №1-05/3 від 14.04.2010 р. — Бюлетень ВАК України, № 5, 2010).

Ви маєте можливість розмістити у фаховому журналі «Економічний часопис-XXI» свої наукові статті та результати дисертаційних досліджень.

Вимоги до наукових статей:

1. Редакція приймає до публікації наукові статті, які написані спеціально для журналу «Економічний часопис-XXI» й ніде раніше не публікувалися. Статті студентів не розглядаються.
2. У разі негативної рецензії статтю може бути повернуто автору на доопрацювання або відхилено.
3. Аспіранти мають надіслати рецензію на подану статтю за підписом рецензента, що завірений печаткою установи.
4. Гонорар за статтю не виплачується.
5. Публікація статті є платною. Оплата здійснюється після отримання статті, надісланої в редакцію електронною поштою і перевіреної на відповідність вимогам ДАКу. Механізм оплати див. на сайті.
6. Статті в журналі можуть друкуватися українською, російською, англійською чи польською мовами.
7. Стаття повинна мати код «УДК».
8. Стаття мусить бути відредагована і супроводжуватися анотацією (не більш як 600 знаків) українською, російською та англійською мовами.
9. Посилання на джерела використаних матеріалів є обов'язковим (подаються по тексту цифрою у квадратних дужках, література — у кінці статті). Цитати з україномовних і російськомовних джерел наводяться мовою оригіналу. Назви праць у списку літератури розташовуються у порядку цитування в тексті. Вони оформлюються відповідно до чинного нині Стандарту з бібліографічного опису ДСТУ ГОСТ 7.1:2006.
10. Стаття має бути структурована за такими елементами: Анотація (див. вище); Ключові слова (до п'яти) українською, російською та англійською мовами; Постановка проблеми (опис проблеми, що аналізується, у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями); Аналіз останніх досліджень і публікацій (у яких започатковано розв'язання проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття); Мета статті (постановка завдання); Основні результати дослідження (вклад основного матеріалу статті з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів); Висновки (підсумки дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі); Література.
11. Обсяг статті повинен становити 10–12 сторінок (формат А4, шрифт «Times New Roman» № 14 через 1,5 інтервала; параметри сторінки (береги) — по 2 см з усіх боків).
12. Стаття має бути надіслана в редакцію електронною поштою (у файлах формату редактора Microsoft Word) і містити підпис автора (сканований).
13. Графічний матеріал слід виконувати в доступних для подальшого редагування програмах: таблиці — у редакторі Microsoft Word; діаграми — у редакторі Microsoft Excel або Microsoft Graph; рисунки — у вигляді організаційних діаграм за допомогою панелі малювання редактора Microsoft Word; математичні формули — у редакторі формул Microsoft Equation (3.0).
14. У Довідці про автора треба обов'язково вказати прізвище, ім'я та по батькові автора (співавторів), науковий ступінь, учене звання, посаду, наукову спеціальність (номер, назву), а також адресу (поштову, електронну) і контактні телефони.
15. Стаття друкується із фотокарткою автора, яку необхідно надіслати до редакції в електронному вигляді (у форматі зображення .jpg, .tif, цифрову або скановану щонайменше на 300 точок) разом із статтею.
16. Редколегія має право редагувати текст статті, погоджуючи відредагований варіант з автором, який дає письмову згоду на друк.

Додаткову інформацію можна одержати

за тел. (044) 235 8023, 235 9828(27), e-mail: editor@osp.com.ua, <http://soskin.info/ea/>

Матвійчук Антоніна Миколаївна, головний редактор «ЕЧ-XXI»